

Datum: 2025-09-17
Diarienummer: 2025-10991-2

Mottagare:
Försvarsdepartementet
Referens: Fö2025/01020

En reformerad underrättelseverksamhet (SOU 2025:78)

Säkerhetspolisen välkomnar utredningens översyn och ambition att lägga grunden för ett stärkt och mer effektivt underrättelsesystem. Ett sådant underrättelsesystem förbättrar förutsättningarna att gemensamt möta omvärlds- och teknikförändringar på ett mer flexibelt sätt än idag.

Det är viktigt att det fortsatta arbetet bedrivs på ett sätt så att det nya underrättelsesystemet blir ett sammanhållet system där Säkerhetspolisens roll som nationell säkerhetstjänst tydliggörs. Regeringskansliet spelar en avgörande roll i det svenska underrättelsesamhället vilket fortsatt måste beaktas. Vidare får inte viljan att snabbt genomföra förändringar gå ut över den vitala verksamhet som bedrivs av underrättelse- och säkerhetstjänsterna idag. Givet omvärldsläget får den i dagsläget väl fungerande myndighetssamverkan som finns mellan underrättelse- och säkerhetstjänsterna inte riskeras med en för snabb förändringstakt. Det är även viktigt att upprätthålla ett fullgott säkerhetsskydd vid genomförandet av förändringarna och att arbetet med teknikutvecklingen hos de befintliga underrättelse- och säkerhetstjänsterna inte försenas.

Nedan följer Säkerhetspolisens synpunkter på vissa av utredningens bedömningar och förslag.

Säkerhetspolisens roll som nationell säkerhetstjänst

Säkerhetspolisen instämmer i och välkomnar utredningens bedömning att en ny utredning behöver tillsättas för att ge Säkerhetspolisen en lagstiftning som är särskilt anpassad för myndighetens säkerhetsunderrättelsearbete. I en sådan framtida översyn är det viktigt att se över och säkerställa att den nationella säkerhetstjänsten på olika områden har den lagstiftning på plats som behövs för att kunna utgöra en önskad och effektiv del av det svenska underrättelse- och säkerhetssystemet. Regleringen som styr myndighetens uppdrag och inhämtningsmöjligheter behöver moderniseras för att göra Säkerhetspolisen till en slagkraftig säkerhetstjänst i det nationella underrättelsesystemet.

Det är viktigt, såsom utredningen påtalar, att en sådan översyn har ett systemperspektiv och innefattar en ändamålsenlig gränsdragning mellan Säkerhetspolisen och den militära säkerhetstjänsten inom Försvarsmakten. Säkerhetspolisens roll som nationell säkerhetstjänst behöver tydliggöras och myndigheten ges de befogenheter som krävs för att fullgöra ett sådant uppdrag. Det är angeläget att en ny utredning kommer igång så fort som möjligt.

Säkerhetspolisens informationshantering

Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter

Det är helt avgörande för Säkerhetspolisens möjlighet att uppfylla sitt uppdrag, både i närtid och på längre sikt, att den personuppgiftslagstiftning myndigheten har att tillämpa ger bästa möjliga förutsättningar för verksamheten. Det är därför mycket viktigt att arbetet med att genomföra förslagen i betänkandet *Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter* (SOU 2025:49) prioriteras. I ett senare skede, i samband med en kommande utredning om myndighetens uppdrag som säkerhetstjänst, behöver frågan om följdändringar i personuppgiftsregelverket också tas omhand.

Datum: 2025-09-17

Diarienummer: 2025-10991-2

Inhämtning och användning av Open Source Intelligence (OSINT)

Säkerhetspolisen instämmer i utredningens bedömning att uppgifter från öppna källor spelar en allt större roll i underrättelsearbetet och att det är viktigt att försvarsunderrättelsemyndigheterna likväl som Säkerhetspolisen har goda möjligheter att använda sig av detta kompletterande verktyg. En grundläggande förutsättning för att ytterligare utveckla OSINT-förmågan är möjligheten att behandla stora datamängder. För att Säkerhetspolisen ska kunna nyttja denna ytterst relevanta information krävs att myndigheten har en lagstiftning på plats som är anpassad för att kunna behandla stora mängder information innefattandes personuppgifter.

Säkerhetspolisen vill i detta avseende understryka att även om en möjlighet att använda information från öppna källor i större utsträckning efterfrågas spelar även de andra inhämtningsmetoderna, t.ex. hemliga tvångsmedel, ofta en helt avgörande roll för myndighetens möjlighet att utöva sitt uppdrag. Även regelverket vad gäller t.ex. hemliga tvångsmedel behöver moderniseras och anpassas efter Säkerhetspolisens uppdrag som nationell säkerhetstjänst.

En ny civil utrikes underrättelsetjänst

Det är viktigt att tempot med att få den nya myndigheten på plats inte går ut över befintlig myndighetssamverkan, säkerhetsskyddet eller arbetet med teknikutvecklingen hos de befintliga underrättelse- och säkerhetstjänsterna. Med anledning av det sistnämnda avstyrker Säkerhetspolisen förslaget att den nya myndigheten får den ledande rollen i att utveckla en stärkt och myndighetsgemensam digital förmåga.

Den nya myndigheten kommer, på motsvarande sätt som Must gör idag, att spela en central roll för Säkerhetspolisens myndighetssamarbete. I det fortsatta arbetet behöver därför frågor om förutsättningar för informationsutbyte belysas för att kunna möjliggöra en effektiv samverkan.

Nationell OSINT-förmåga

Säkerhetspolisen är positiv till förslaget att den nya myndigheten bör bygga upp en portfölj av kommersiellt tillgänglig information som ska vara tillgänglig även för andra myndigheter. Det finns stora fördelar med en nationell OSINT-förmåga ur såväl kostnads- som effektivitetshänseende. Det är samtidigt viktigt att uppbyggnaden av en OSINT-förmåga inte påverkar utförandet av de uppgifter och den förmåga som Must har i dagsläget, men som den nya myndigheten enligt utredningens förslag ska ta över.

Säkerhetsskyddsaspekter

Den nya föreslagna myndigheten kommer att hantera höga skyddsvärden i stor omfattning. Det är därför helt centralt att det finns förutsättningar för ett fullgott säkerhetsskydd på myndigheten när den inleder sin verksamhet. Det är också viktigt att det i ett tidigt skede tydliggörs vilken tillsynsmyndighet som ska utöva tillsyn enligt säkerhetsskyddsregleringen över den nya myndigheten.

Nationell underrättelsechef vid den nya myndigheten

Den nya utrikes civila underrättelsetjänsten föreslås ledas av en nationell underrättelsechef som bl.a. ska säkerställa att en samlad nationell underrättelsebedömning tas fram i för svensk säkerhetspolitik viktigare frågor. Även om det finns ett sådant utpekat ansvar är det viktigt att det inte påverkar andra myndigheters möjligheter till oberoende bedömningar. Säkerhetspolisen instämmer därför med utredningen i att en sådan samlad bedömning inte ska inverka på andra myndigheters möjligheter att göra självständiga bedömningar eller meddela avvikande mening i en samlad

Datum: 2025-09-17

Diarienummer: 2025-10991-2

bedömning. Utifrån detta perspektiv avstyrker Säkerhetspolisen att chefen för den nya myndigheten ges titeln nationell underrättelsechef eftersom det, inte minst i internationella sammanhang, kan gesken av att personen ifråga har ett annat beslutsmandat än vad som verkligen kommer vara fallet.

Den nya myndigheten tilldelas en samordnande roll för underrättelse- och säkerhetstjänsternas utlandsnärvaro

Säkerhetspolisen ser fördelar med en ordning där den nya myndigheten har en samordnande roll för underrättelse- och säkerhetstjänsternas utlandsnärvaro i form av ansvar för en administrativ basplatta. Det är dock viktigt att detta inte nödvändigtvis korresponderar med företrädarrollen vilket, som utredningen konstaterar, behöver anpassas efter varje given situation. Det är i detta sammanhang även viktigt att poängtera att Säkerhetspolisen har vissa samverkansbehov som helt saknar betydelse för de andra underrättelsemyndigheternas uppdrag.

Omfattningen av den nya myndighetens uppdrag

Den föreslagna civila utrikes underrättelsetjänsten har i utredningen tilldelats ett flertal uppdrag utöver underrättelseuppdraget. Myndigheten ska t.ex. ha en central roll i utvecklingen av en gemensam digital förmåga för underrättelseverksamheten, bygga upp en portfölj av kommersiellt tillgänglig information som ska vara tillgänglig även för andra myndigheter, vara sammankallande för ett myndighetsgemensamt råd för forskning och utbildning inom underrättelsefrågor och ansvara för en administrativ basplatta för utlandsnärvaro. I ljuset av att det är en utrikes underrättelsetjänst måste myndighetens uppdrag utformas efter det mandatet. För att den nya myndigheten ska vara rustad att omhänderta samtliga uppdrag vid inrättandet och framåt behöver den tilldelas ansemliga resurser.

Påverkan på signalspaningsverksamheten

Den nya myndigheten föreslås få inriktningsrätt avseende signalspaning. Säkerhetspolisen vill påtala vikten av att detta inte får gå ut över de nuvarande myndigheternas möjligheter att inrikta signalspaningen eller FRA:s möjligheter att säkerställa tillgången till information.

Förslag om insyn och utvärdering

Insyn, kontroll och utvärdering av underrättelseverksamheten

Säkerhetspolisen är positiv till ansatsen att utvärdera *systemet*, men vill samtidigt påtala vikten av att antalet myndigheter som ges tillgång till djupet av den verksamhet som samlat bedrivs av underrättelse- och säkerhetstjänsterna begränsas utifrån ett säkerhetsskyddsperspektiv.

Inrätta en Underrättelseombudsman

Säkerhetspolisen avstyrker förslaget att en s.k. Underrättelseombudsman bör utredas vidare. Det finns ett antal funktioner som redan får anses fylla denna funktion, till exempel den visselblåsarfunktion som berörda myndigheter har på plats. Anmälningar om missförhållanden hanteras på Säkerhetspolisen av en oberoende och självständig funktion.

Övriga frågor

Införande av nationellt säkerhetsklareringssystem

Säkerhetspolisen instämmer i utredningens bedömning att det bör övervägas vidare om Sverige ska gå mer mot ett nationellt säkerhetsklareringssystem. Säkerhetspolisen bedömer att ett klareringssystem sannolikt skulle innebära en effektivisering av det svenska säkerhetsprovningssystemet, givet det utökade behovet av att utfärda säkerhetsklareringar till följd

Datum: 2025-09-17

Diarienummer: 2025-10991-2

av ett svenskt Natomedlemskap. En övergång till klareringssystem kan, beroende på hur det utformas, få stora konsekvenser för Säkerhetspolisen och andra berörda och behöver därför noggrant utredas vidare i särskild ordning.

En på sikt mer harmoniserad styrning av underrättelseverksamheten

Utredningen bedömer att regeringens möjlighet att ställa underrättelsebehov till Säkerhetspolisen behöver utredas vidare. Säkerhetspolisen instämmer i utredningens bedömning att gränsdragningen mellan inre säkerhet och yttre hot har luckrats upp varför det är viktigt att Säkerhetspolisen stöttar regeringen med underrättelser.

Säkerhetspolisens underrättelsebehov skiljer sig dock på många sätt från försvarsunderrättelsemyndigheternas. Säkerhetspolisen ser fördelar med en tydligare inriktning från regeringens sida, men en sådan kan med hänsyn till Säkerhetspolisens särart, bl.a. att myndigheten också har ett polisiärt uppdrag, inte ske på motsvarande sätt som för försvarsunderrättelsemyndigheterna. Säkerhetspolisen behöver vara en slagkraftig säkerhetstjänst som har förmåga att upptäcka och reducera säkerhetshotande verksamhet samtidigt som myndigheten kan delge relevanta underrättelser till Regeringskansliet.

Rättsliga konsekvenser av utredningens förslag

Säkerhetspolisen tillstyrker att försvarsunderrättelseverksamhet ersätts med begreppet utrikes underrättelseverksamhet och instämmer i utredningens motiv att den termen bättre speglar den faktiska verksamheten.

Avslutande kommentarer

Utredningens förslag och ambition att lägga grunden för ett stärkt och mer effektivt underrättelsesystem ställer ökade krav på Säkerhetspolisen, vilket innebär att myndighetens anslag behöver gå i takt med de andra myndigheterna i underrättelsesystemet.

Säkerhetspolisen bidrar till och deltar gärna i det fortsatta arbetet som följer av utredningens förslag, både med att skapa den nya civila utrikesunderrättelsetjänsten och integreringen av en militär underrättelse- och säkerhetstjänst i Försvarsmakten.

Detta remissyttrande har beslutats av säkerhetspolischefen Charlotte von Essen. Föredragande har varit seniora verksjuristen Charlotte Pehrsson.